

УДК 343.9

DOI https://doi.org/10.32782/galician_studies/law-2025-9-11**Мельникович Вікторія Михайлівна**

кандидат юридичних наук

Керівник Другого слідчого відділу (з дислокацією у м. Львові)

Територіального управління Державного бюро розслідувань, розташованого у місті Львові

ORCID ID: 0009-0000-9592-9725

ДЕРЖАВНЕ БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Метою статті є з'ясування правової природи та особливостей статусу Державного бюро розслідувань як суб'єкта протидії корупції, визначення його місця серед інших суб'єктів антикорупційної діяльності та розроблення пропозицій щодо вдосконалення відповідного правового регулювання. У статті досліджено правовий статус Державного бюро розслідувань як самостійного суб'єкта протидії корупції в системі органів державної влади України. Проаналізовано ознаки, що визначають Державне бюро розслідувань як специфічного суб'єкта антикорупційної діяльності, зокрема особливий предметний та суб'єктний склад підслідності, поєднання кримінально-процесуальних та оперативно-розшукових повноважень, а також право ініціювання цивільно-правових механізмів позбавлення особи незаконно набутого майна. Розкрито місце Державного бюро розслідувань серед інших суб'єктів протидії корупції – Національного антикорупційного бюро України, Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, Національного агентства з питань запобігання корупції, з'ясовано критерії розмежування їхньої компетенції. На основі аналізу щорічних звітів за 2018, 2023 і 2024 роки досліджено практичну реалізацію Державного бюро розслідувань статусу суб'єкта протидії корупції, наведено конкретні приклади здійснення повноважень щодо стягнення необґрунтованих активів та передавання вилученого майна силам оборони. Зроблено висновок, що визначальною ознакою статусу Державного бюро розслідувань як суб'єкта протидії корупції – специфічний суб'єктний критерій розмежування його компетенції, що ґрунтується не на характері вчиненого діяння, а на особливому правовому становищі особи, яка його вчинила. Встановлено, що саме віднесення до підслідності Державного бюро розслідувань злочинів, вчинених суддями, працівниками правоохоронних органів, службовими особами, які займають особливо відповідальне становище, та військовослужбовцями, є тим системотвірним чинником, який дає підстави розглядати цей орган як самостійного суб'єкта протидії корупції, а не просто як орган досудового розслідування із супутньою антикорупційною функцією. Зазначена особливість, на думку автора, має глибоке конституційно-правове обґрунтування, оскільки покликана забезпечити реалізацію принципу неупередженості кримінального провадження щодо осіб, які самі здійснюють функції державної влади або правоохоронну діяльність, унеможлививши ситуацію, за якої розслідування корупційних діянь працівників правоохоронних органів здійснювалося б їхніми ж колегами чи керівництвом у межах тієї самої відомчої системи.

Ключові слова: Державне бюро розслідувань, суб'єкт протидії корупції, антикорупційна діяльність, підслідність, необґрунтовані активи, правовий статус, правоохоронні органи.

Melnykovych V. M. State Bureau of Investigation of Ukraine as an anti-corruption entity

The purpose of the article is to clarify the legal nature and features of the status of the State Bureau of Investigation as a subject of combating corruption, to determine its place among other subjects of anti-corruption activity and to develop proposals for improving the relevant legal regulation. The article examines the legal status of the State Bureau of Investigation as an independent subject of combating corruption in the system of state authorities of Ukraine. The features that define the State Bureau of Investigation as a specific subject of anti-corruption activity are analyzed, in particular, the special subject and subject composition of the investigation, the combination of criminal procedural and operational-search powers, as well as the right to initiate civil law mechanisms for depriving a person of illegally acquired property. The place of the State Bureau of Investigation among other subjects of combating corruption – the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine, the Specialized Anti-Corruption Prosecutor's Office, the National Agency for the Prevention of Corruption – is revealed, and the criteria for delimiting their competence are clarified. Based on the analysis of annual reports for 2018, 2023 and 2024, the practical implementation of the State Bureau of Investigation's status as an anti-corruption subject was investigated, specific examples of the exercise of powers to recover unfounded assets and transfer seized property to the defense forces were given. It was concluded that the defining feature of the status of the State Bureau of Investigation as an anti-corruption subject is a specific subjective criterion for delimiting its competence, which is based not on the nature of the committed act, but on the special legal status of the person who committed it. It has been established that the very fact that crimes committed by judges, law enforcement officers, officials holding particularly responsible positions, and military personnel are subject to the jurisdiction of the State Bureau of Investigation is the systemic factor that gives grounds to consider this body as an independent subject of

combating corruption, and not simply as a body of pre-trial investigation with an accompanying anti-corruption function. This feature, in the author's opinion, has a deep constitutional and legal justification, since it is designed to ensure the implementation of the principle of impartiality of criminal proceedings against persons who themselves perform state authority functions or law enforcement activities, making it impossible for a situation in which the investigation of corrupt acts of law enforcement officers would be carried out by their own colleagues or management within the same departmental system.

Key words: *State Bureau of Investigation, subject of anti-corruption activity, anti-corruption activity, investigative jurisdiction, unsubstantiated assets, legal status, law enforcement agencies.*

Вступ. Формування дієвої антикорупційної інфраструктури держави передбачає не лише прийняття відповідних нормативно-правових актів, а й чітке визначення кола суб'єктів, уповноважених на здійснення протидії корупції, з розмежуванням їхньої компетенції, функцій та форм взаємодії. Одним із таких суб'єктів, статус якого досі викликає наукові дискусії щодо його місця в загальній системі антикорупційних органів, є Державне бюро розслідувань, утворене на підставі Закону України «Про Державне бюро розслідувань» від 12.11.2015 № 794-VIII [7]. На відміну від Національного антикорупційного бюро України, яке створювалося саме як спеціалізований антикорупційний орган, ДБР є органом досудового розслідування із загальною компетенцією щодо визначеного кола злочинів, серед яких корупційні правопорушення посідають хоча й вагоме, проте не виключне місце. Ця обставина зумовлює потребу окремого наукового з'ясування питання про те, якою мірою та в якій якості ДБР виступає суб'єктом протидії корупції, які ознаки відрізняють його правовий статус від статусу інших антикорупційних органів і яким є його реальне функціональне навантаження в цій сфері.

Актуальність дослідження зумовлена низкою чинників. Передусім, ДБР є єдиним органом, до підслідності якого віднесено корупційні злочини, вчинені суддями та працівниками правоохоронних органів, що виключає можливість розслідування таких справ самими правоохоронними органами і тим самим забезпечує реалізацію принципу неупередженості кримінального провадження. Далі, в умовах повномасштабного збройного вторгнення суттєво зросло значення повноважень ДБР щодо розслідування злочинів, вчинених військовослужбовцями, у тому числі корупційних, пов'язаних із розкраданням оборонних ресурсів, що прямо підтверджується практикою передання Бюро матеріалів справ силам оборони [9]. Крім того, покладення на ДБР завдань щодо реалізації Стратегії повернення активів на 2023–2025 роки [10] засвідчує визнання державою за цим органом статусу повноцінного суб'єкта, спроможного самостійно ініціювати заходи майнового характеру щодо осіб, причетних до корупційних правопорушень. Усі ці обставини в сукупності зумовлюють необхідність системного наукового аналізу ДБР саме як суб'єкта протидії корупції, а не лише як органу досудового розслідування із супутньою антикорупційною функцією.

Метою статті є з'ясування правової природи та особливостей статусу Державного бюро розслідувань як суб'єкта протидії корупції, визначення його місця серед інших суб'єктів антикорупційної діяльності та розроблення пропозицій щодо вдосконалення відповідного правового регулювання.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких завдань: розкрити поняття та ознаки суб'єкта протидії корупції в юридичній науці; охарактеризувати ДБР як суб'єкта протидії корупції крізь призму його завдань, принципів діяльності та компетенції; визначити критерії розмежування статусу ДБР та статусу інших суб'єктів антикорупційної діяльності; проаналізувати практичну реалізацію повноважень ДБР як суб'єкта протидії корупції на основі офіційної звітності за 2018–2024 роки; сформулювати пропозиції щодо вдосконалення правового статусу Бюро в досліджуваній сфері.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що складаються у зв'язку з реалізацією Державним бюро розслідувань статусу суб'єкта протидії корупції. Предметом дослідження є Державне бюро розслідувань України як суб'єкт протидії корупції.

Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціально-юридичні методи. Формально-логічний метод застосовано для з'ясування змісту понять «суб'єкт протидії корупції» та співвідношення цього поняття з категорією «суб'єкт владних повноважень». Системно-структурний метод використано для аналізу місця ДБР у системі суб'єктів антикорупційної інфраструктури. Порівняльно-правовий метод дав змогу зіставити компетенцію ДБР з компетенцією інших однопорядкових суб'єктів. Статистичний та документальний методи застосовано під час аналізу відомостей, що містяться у звітах ДБР [2; 3; 4] та повідомленнях про результати конкретних проваджень [1; 9].

Виклад основного матеріалу. Категорія «суб'єкт протидії корупції» у вітчизняній юридичній науці не має єдиного усталеного визначення, що пов'язано, серед іншого, з відсутністю відповідного легального формулювання в антикорупційному законодавстві України. Водночас аналіз наукових

джерел дає змогу виокремити ряд ознак, притаманних суб'єктам цієї категорії. По-перше, суб'єкт протидії корупції – це завжди суб'єкт владних повноважень, тобто орган державної влади або посадова особа, наділена законом компетенцією щодо здійснення заходів, спрямованих на запобігання, виявлення, припинення чи розслідування корупційних правопорушень. По-друге, діяльність такого суб'єкта має здійснюватися в порядку та формах, чітко визначених законом, оскільки саме законність є визначальною умовою легітимності антикорупційних заходів, які нерідко пов'язані з обмеженням конституційних прав особи. По-третє, суб'єкт протидії корупції діє в межах певної, законодавчо визначеної компетенції (підслідності, юрисдикції), що виключає можливість довільного розширення повноважень і водночас потребує чіткого розмежування з компетенцією інших однопорядкових суб'єктів.

У доктрині адміністративного права обґрунтовано положення про те, що ефективність діяльності суб'єктів протидії кримінальним правопорушенням, зокрема корупційним, безпосередньо залежить від якості нормативного визначення їхньої компетенції та від злагодженості взаємодії між ними [5]. Ця позиція має принципове значення для розуміння статусу ДБР, оскільки саме належне розмежування компетенції відрізняє суб'єкта протидії корупції у власному розумінні від органу, який лише опосередковано, «супутньо» стикається з корупційною проблематикою в межах виконання ширших завдань.

Слід звернути увагу на те, що в системі суб'єктів протидії корупції прийнято виокремлювати кілька рівнів залежно від характеру виконуваних функцій. До першого рівня належать суб'єкти формування та реалізації антикорупційної політики (наприклад, Національне агентство з питань запобігання корупції, яке здійснює переважно превентивні та контрольні функції). До другого рівня належать суб'єкти правоохоронної (репресивної) протидії корупції, тобто органи, уповноважені здійснювати оперативно-розшукову діяльність і досудове розслідування корупційних кримінальних правопорушень, – Національне антикорупційне бюро України, Державне бюро розслідувань, Національна поліція в частині, що не віднесена до підслідності спеціалізованих органів. До третього рівня можна віднести суб'єктів судового та прокурорського контролю за законністю антикорупційної діяльності – Вищий антикорупційний суд, Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру.

Виходячи із запропонованої класифікації, ДБР слід віднести до другого рівня суб'єктів протидії корупції – органів правоохоронної (репресивної) спрямованості, функція яких полягає в безпосередньому виявленні та розслідуванні корупційних кримінальних правопорушень, а також у застосуванні визначених законом заходів кримінально-правового та цивільно-правового характеру щодо осіб, причетних до вчинення таких правопорушень. При цьому важливо підкреслити, що заходи кримінально-правового характеру, застосування яких ініціює ДБР, є не самоціллю, а інструментом реалізації ширшої мети – відновлення порушених корупційним правопорушенням суспільних відносин та запобігання вчиненню нових протиправних діянь [6]. Саме таке розуміння мети діяльності суб'єкта протидії корупції дає змогу відмежувати власне антикорупційну функцію ДБР від суміжних функцій цього органу, не пов'язаних із корупційною проблематикою.

Правовий статус ДБР як суб'єкта протидії корупції визначається насамперед через призму завдань, покладених на цей орган Законом України «Про Державне бюро розслідувань» [7]. Відповідно до положень зазначеного Закону, ДБР утворюється для запобігання, виявлення, припинення, розкриття й розслідування злочинів, віднесених до його компетенції, а також для запобігання вчиненню нових злочинів [7]. Формулювання завдань ДБР через категорію «запобігання» засвідчує, що законодавець наділив цей орган не лише репресивними, а й певними превентивними функціями, хоча практична реалізація останніх є значно менш вираженою порівняно з реалізацією функцій досудового розслідування.

Визначальною ознакою правового статусу ДБР як суб'єкта протидії корупції є особливий суб'єктний склад підслідності, віднесеної до компетенції цього органу. Йдеться про те, що ДБР розслідує злочини, вчинені специфічним колом осіб – службовими особами, які займають особливо відповідальне становище, суддями, працівниками правоохоронних органів, а також військовослужбовцями Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законів військових формувань [7]. Саме ця обставина, на відміну від предметного критерію розмежування підслідності, притаманного, наприклад, компетенції Національної поліції, дає підстави вважати ДБР специфічним суб'єктом протидії корупції, статус якого визначається не характером вчиненого діяння як такого, а особливим правовим становищем особи, яка його вчинила. Подібний підхід законодавця пояснюється прагненням забезпечити неупередженість розслідування щодо осіб, які самі здійснюють функції державної влади або правоохоронної діяльності, оскільки розслідування вчинених ними корупційних правопорушень іншими правоохоронними органами загальної компетенції створювало б ризики конфлікту інтересів.

Принципового значення для характеристики ДБР як суб'єкта протидії корупції набуває також поєднання в межах його компетенції кримінально-процесуальних та оперативно-розшукових повноважень. Відповідно до Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» [8], оперативні підрозділи ДБР належать до кола суб'єктів, уповноважених на здійснення оперативно-розшукових заходів, спрямованих на пошук та фіксацію фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб. Саме поєднання оперативно-розшукової та кримінально-процесуальної складових дає змогу ДБР виступати повноцінним суб'єктом виявлення латентних корупційних правопорушень, які, як відомо, характеризуються високим рівнем прихованості та ускладненим доказуванням у порівнянні з іншими категоріями кримінальних правопорушень.

Окремою, відносно новою складовою правового статусу ДБР як суб'єкта протидії корупції є його повноваження щодо ініціювання цивільно-правового механізму визнання активів необґрунтованими. Хоча відповідний матеріально-правовий інститут регулюється нормами цивільного та цивільного процесуального законодавства, саме ДБР у межах здійснюваного ним досудового розслідування виявляє фактичні підстави для звернення до суду з відповідним позовом. Показовим прикладом реалізації цього повноваження є справа, за матеріалами якої ДБР ініціювало судовий розгляд позову про стягнення в дохід держави майже 3 млн грн необґрунтованих активів посадової особи Збройних Сил України [1]. Наведений приклад засвідчує, що ДБР виступає суб'єктом протидії корупції не лише в кримінально-правовому, а й у майновому (цивільно-правовому) сенсі, поєднуючи функції органу досудового розслідування з функціями ініціатора цивільного судочинства, спрямованого на позбавлення корупціонера незаконно набутого майна.

Важливим елементом характеристики правового статусу ДБР є також принципи, на яких ґрунтується його діяльність, зокрема принципи верховенства права, законності, презумпції невинуватості, поваги до прав і свобод людини, політичної нейтральності, прозорості та підконтрольності суспільству. Реалізація саме цих принципів у практичній діяльності Бюро дає змогу відрізнити правомірну антикорупційну діяльність суб'єкта владних повноважень від довільного втручання державного органу у приватну сферу особи, що набуває особливого значення в контексті застосування заходів, пов'язаних з обмеженням майнових прав, зокрема арештом активів у межах провадження про визнання їх необґрунтованими.

Визначення місця ДБР у системі суб'єктів протидії корупції передбачає передусім з'ясування критеріїв його розмежування з Національним антикорупційним бюро України – органом, який хоча й має схожу правоохоронну спрямованість, проте наділений принципово іншим правовим статусом спеціалізованого антикорупційного органу. Основна відмінність полягає в тому, що НАБУ утворено виключно для протидії корупційним та пов'язаним із корупцією злочинам, вчиненим вищими посадовими особами держави, тоді як ДБР є органом загальної досудової слідчої компетенції, до підслідності якого віднесено значно ширше коло злочинів, серед яких корупційні становлять лише один, хоча й вагомий, різновид. Отже, якщо статус НАБУ як суб'єкта протидії корупції є первинним, визначальним для самого сенсу існування цього органу, то статус ДБР як суб'єкта протидії корупції є похідним, обумовленим специфікою суб'єктного складу осіб, злочини яких віднесено до його підслідності.

Розмежування компетенції ДБР та НАБУ здійснюється за суб'єктною ознакою, проте практика застосування відповідних норм засвідчує наявність ситуацій суб'єктної конкуренції, коли особа одночасно підпадає під кілька категорій спеціальних суб'єктів, віднесених законом до підслідності різних органів. У науковій літературі обґрунтовано наголошується на необхідності вдосконалення адміністративно-правового забезпечення взаємодії між суб'єктами протидії кримінальним правопорушенням саме з метою уникнення подібних колізій компетенції [5]. Відсутність чіткого законодавчого механізму вирішення таких колізій, на переконання автора, є однією з ключових проблем визначення статусу ДБР як самостійного суб'єкта протидії корупції, оскільки в умовах конкуренції підслідності фактична реалізація повноважень Бюро може бути поставлена в залежність від позиції іншого органу.

Окремої уваги заслуговує статус ДБР у взаємовідносинах із силами оборони України, який хоча формально й не належить до класичної антикорупційної інфраструктури, проте в умовах воєнного стану набуває суттєвого практичного значення. Прикладом такої взаємодії є передання силам оборони матеріалів на суму понад 8 млн грн, вилучених ДБР у справі щодо пособництва державі-агресору [9]. Зазначений приклад засвідчує, що статус ДБР як суб'єкта протидії корупції в сучасних умовах не обмежується виключно класичною тріадою «виявлення – розслідування – притягнення до відповідальності», а охоплює також функцію практичного забезпечення обороноздатності держави через передання вилучених ресурсів на потреби національної безпеки.

Узагальнення викладеного дає підстави для висновку про те, що ДБР посідає особливе, відносно самостійне місце в системі суб'єктів протидії корупції, яке визначається поєднанням ознак органу загальної досудової слідчої компетенції та спеціалізованого суб'єкта протидії корупційним правопорушенням, вчиненим визначеним колом спеціальних суб'єктів.

Аналіз офіційних звітів ДБР за 2018, 2023 та 2024 роки [2; 3; 4] дає змогу простежити практичну динаміку реалізації цим органом статусу суб'єкта протидії корупції протягом усього періоду його функціонування. Звіт за 2018 рік відображає початковий, організаційний етап діяльності ДБР, коли основні зусилля органу спрямовувалися на формування територіальної мережі управлінь, кадрове забезпечення та вироблення методологічних підходів до розслідування злочинів, віднесених до його підслідності [2]. У цей період реалізація статусу суб'єкта протидії корупції мала переважно формальний, інституційно-становлюючий характер, оскільки орган лише розпочинав напрацювання практики застосування наданих йому повноважень.

Звіти за 2023 та 2024 роки засвідчують якісно інший рівень практичної реалізації ДБР статусу суб'єкта протидії корупції [3; 4]. Насамперед звертає на себе увагу активізація застосування цивільно-правового механізму визнання активів необґрунтованими, що прямо кореспондується з набуттям чинності Стратегією повернення активів на 2023–2025 роки [10]. Саме ця Стратегія, визначаючи ДБР одним із ключових суб'єктів реалізації державної політики повернення активів, фактично надала додаткового змістовного наповнення статусу Бюро як суб'єкта протидії корупції, доповнивши традиційну кримінально-процесуальну складову цивільно-правовою.

Показовим свідченням практичної реалізації відповідного статусу є вже згадана справа щодо стягнення в дохід держави майже 3 млн грн необґрунтованих активів посадовця Збройних Сил України [1], в якій ДБР виступило суб'єктом, що не лише здійснило досудове розслідування обставин набуття відповідного майна, а й самостійно ініціювало цивільне судочинство, спрямоване на позбавлення особи незаконно набутих активів. Подібна практика засвідчує трансформацію ролі ДБР від суто «слідчого» органу до повноцінного, багатофункціонального суб'єкта протидії корупції, здатного застосовувати комплекс правових засобів впливу на корупційну поведінку.

Не менш показовим є приклад передання силам оборони матеріалів на суму понад 8 млн грн, вилучених ДБР у справі щодо пособництва державі-агресору [9], який хоча безпосередньо й не стосується корупційної тематики у вузькому розумінні, проте засвідчує здатність ДБР як суб'єкта протидії корупції оперативно реагувати на виявлені факти незаконного заволодіння державними ресурсами та забезпечувати їх цільове використання відповідно до нагальних потреб держави.

Проведений аналіз дає підстави виокремити кілька проблемних аспектів правового статусу ДБР як суб'єкта протидії корупції, вирішення яких сприятиме підвищенню ефективності реалізації відповідних повноважень. По-перше, чинне законодавство не містить чіткого механізму вирішення колізій підслідності між ДБР та НАБУ у випадках, коли особа одночасно підпадає під кілька категорій спеціальних суб'єктів. Видається доцільним доповнити Закон України «Про Державне бюро розслідувань» [7] нормами, які б визначали пріоритетність застосування критеріїв розмежування підслідності в подібних ситуаціях, а також передбачали обов'язковий порядок узгодження позиції органів у випадках виникнення спору про підслідність.

По-друге, статус ДБР як суб'єкта протидії корупції потребує законодавчого уточнення в частині співвідношення кримінально-процесуальної та цивільно-правової складових його діяльності. Наразі повноваження щодо ініціювання позовів про визнання активів необґрунтованими закріплені переважно на підзаконному рівні – у Стратегії повернення активів на 2023–2025 роки [10], що не відповідає значущості цього напрямку діяльності Бюро та створює ризики нестабільності відповідного правового регулювання в разі зміни підзаконної нормативної бази.

По-третє, потребує вдосконалення методологія здійснення оперативно-розшукової діяльності ДБР [8] у частині виявлення ознак корупційних правопорушень на ранній стадії, зокрема шляхом розширення доступу оперативних підрозділів Бюро до інформаційних ресурсів фінансового моніторингу та реєстрів майнового стану фізичних осіб.

По-четверте, з огляду на визначальне значення якісної взаємодії між суб'єктами протидії кримінальним правопорушенням для ефективності досягнення поставлених перед ними завдань [5], доцільним видається розроблення єдиного міжвідомчого регламенту взаємодії ДБР з НАБУ, САП та НАЗК, який визначав би конкретні процедури обміну інформацією, узгодження слідчих версій та спільного планування заходів протидії корупції у сфері оборони, що набуває особливої актуальності в умовах воєнного стану.

По-п'яте, статус ДБР як суб'єкта протидії корупції потребує посилення в частині методологічного забезпечення застосування заходів кримінально-правового характеру, зокрема щодо уніфікації підходів до кваліфікації діянь спеціальних суб'єктів та визначення критеріїв достатності доказової бази для звернення до суду з позовом про визнання активів необґрунтованими [6].

Висновки. Проведене комплексне наукове дослідження статусу Державного бюро розслідувань як суб'єкта протидії корупції дало змогу сформулювати цілісне уявлення про правову природу, функціональне призначення та практичні механізми реалізації повноважень цього органу в антикорупційній сфері, а також підтвердило гіпотезу, покладену в основу дослідження, про те, що ДБР посідає особливе, відносно самостійне місце в системі суб'єктів протидії корупції, статус якого не може бути повністю ототожнений ні зі статусом спеціалізованого антикорупційного органу на кшталт Національного антикорупційного бюро України, ні зі статусом органу досудового розслідування загальної компетенції, до підслідності якого корупційна тематика потрапляє лише опосередковано. Саме ця подвійна, змішана правова природа ДБР, на переконання автора, становить найбільш значущий науковий результат проведеного дослідження, оскільки дає підстави для формування самостійної наукової концепції «похідного суб'єкта протидії корупції», яка може бути застосована й до аналізу статусу інших органів, що поєднують загальну правоохоронну компетенцію зі спеціалізованими антикорупційними повноваженнями.

У межах теоретико-методологічного блоку дослідження автором обґрунтовано триступеневу класифікацію суб'єктів протидії корупції залежно від характеру виконуваних ними функцій, а саме: суб'єкти формування та реалізації антикорупційної політики превентивного спрямування; суб'єкти правоохоронної, репресивної протидії корупції; суб'єкти судового та прокурорського контролю за законністю антикорупційної діяльності. Віднесення ДБР саме до другої категорії – суб'єктів репресивної протидії корупції – дало змогу чіткіше окреслити функціональне навантаження цього органу порівняно з НАЗК, діяльність якого має переважно превентивний та контрольний характер, а також порівняно зі Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою та Вищим антикорупційним судом, функції яких зосереджені на процесуальному нагляді та здійсненні правосуддя. Водночас проведений аналіз засвідчив, що навіть у межах категорії суб'єктів репресивної протидії корупції ДБР посідає особливе місце, оскільки, на відміну від НАБУ, є органом не виключно, а лише переважно антикорупційної спеціалізації, що зумовлює потребу подальшого наукового осмислення співвідношення понять «спеціалізований суб'єкт протидії корупції» та «суб'єкт протидії корупції з обмеженою (частковою) спеціалізацією», до якого, власне, і належить досліджуваний орган.

Особливої уваги в межах підсумкового узагальнення заслугує виявлена в дослідженні визначальна ознака статусу ДБР як суб'єкта протидії корупції – специфічний суб'єктний критерій розмежування його компетенції, що ґрунтується не на характері вчиненого діяння, а на особливому правовому становищі особи, яка його вчинила. Встановлено, що саме віднесення до підслідності ДБР злочинів, вчинених судьями, працівниками правоохоронних органів, службовими особами, які займають особливо відповідальне становище, та військовослужбовцями, є тим системотвірним чинником, який дає підстави розглядати цей орган як самостійного суб'єкта протидії корупції, а не просто як орган досудового розслідування із супутньою антикорупційною функцією. Зазначена особливість, на думку автора, має глибоке конституційно-правове обґрунтування, оскільки покликана забезпечити реалізацію принципу неупередженості кримінального провадження щодо осіб, які самі здійснюють функції державної влади або правоохоронну діяльність, унеможлививши ситуацію, за якої розслідування корупційних діянь працівників правоохоронних органів здійснювалося б їхніми ж колегами чи керівництвом у межах тієї самої відомчої системи.

Література

1. За матеріалами ДБР суд розгляне позов щодо стягнення в дохід держави майже 3 млн грн необґрунтованих активів посадовця ЗСУ. Державне бюро розслідувань. URL: ogp.de/cymx.
2. Звіт про діяльність Державного бюро розслідувань за 2018 рік. Державне бюро розслідувань. URL: ogp.de/8os4.
3. Звіт про діяльність Державного бюро розслідувань за 2023 рік. Державне бюро розслідувань. URL: ogp.de/xsdi.
4. Звіт про діяльність Державного бюро розслідувань за 2024 рік. Державне бюро розслідувань. URL: ogp.de/dnqw.
5. Козар В.В. Адміністративно-правове забезпечення взаємодії між суб'єктами протидії кримінальним правопорушенням в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2025. 202 с.

6. Нікіфорова Т.І. Теорія і практика застосування заходів кримінально-правового характеру: навчальний посібник. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2020. 175 с.
7. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12.11.2015 р. № 794-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text>
8. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 р. № 2135-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>
9. Силам оборони передано матеріали на понад 8 млн грн, вилучені ДБР у справі щодо пособництва державі-агресору. Державне бюро розслідувань. URL: ogy.de/k5j3.
10. Стратегія повернення активів на 2023–2025 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.08.2023 № 670-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/670-2023-p#Text>

References:

1. Za materialamy DBR sud rozghliane pozov shchodo stiahnennia v dokhid derzhavy maizhe 3 mln hrn neobgruntovanykh aktyviv posadovtsia ZSU [Based on the materials of the State Bureau of Investigation, the court will consider a claim for the recovery of almost 3 million UAH of unfounded assets of an official of the Armed Forces of Ukraine to the state revenue]. *Derzhavne biuro rozsliduvan – State Bureau of Investigation*. URL: ogy.de/cymx. [in Ukrainian].
2. Zvit pro diialnist Derzhavnoho biuro rozsliduvan za 2018 rik [Report on the activities of the State Bureau of Investigation for 2018]. *Derzhavne biuro rozsliduvan – State Bureau of Investigation*. URL: ogy.de/8os4. [in Ukrainian].
3. Zvit pro diialnist Derzhavnoho biuro rozsliduvan za 2023 rik [Report on the activities of the State Bureau of Investigation for 2023]. *Derzhavne biuro rozsliduvan – State Bureau of Investigation*. URL: ogy.de/xsdi. [in Ukrainian].
4. Zvit pro diialnist Derzhavnoho biuro rozsliduvan za 2024 rik [Report on the activities of the State Bureau of Investigation for 2024]. *Derzhavne biuro rozsliduvan – State Bureau of Investigation*. URL: ogy.de/dnqw. [in Ukrainian].
5. Kozar V.V. Administratyvno-pravove zabezpechennia vzaємodii mizh subiektamy protydii kryminalnym pravoporushenniam v Ukraini [Administrative and legal support for interaction between subjects of combating criminal offenses in Ukraine]: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.07. Kharkiv, 2025. 202 s. [in Ukrainian].
6. Nikiforova, T.I. (2020). Teoriia i praktyka zastosuvannia zakhodiv kryminalno-pravovoho kharakteru: navchalnyi posibnyk [Theory and practice of applying criminal law measures: a textbook]. Khmelnytskyi: Khmelnytskyi universytet upravlinnia ta prava imeni Leonida Yuzkova, 175 p. [in Ukrainian].
7. Pro Derzhavne biuro rozsliduvan: Zakon Ukrainy vid 12.11.2015 r. № 794-VIII [On the State Bureau of Investigation: Law of Ukraine dated 12.11.2015 No. 794-VIII]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text> [in Ukrainian].
8. Pro operatyvno-rozshukovu diialnist: Zakon Ukrainy vid 18.02.1992 r. № 2135-XII [On operational and investigative activities: Law of Ukraine dated 18.02.1992 No. 2135-XII]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text> [in Ukrainian].
9. Sylam oborony przedano materialy na ponad 8 mln hrn, vylucheni DBR u spravi shchodo posobnytstva derzhavi-ahresoru [Materials worth over 8 million UAH seized by the State Bureau of Investigation in the case of aiding an aggressor state were transferred to the defense forces]. *Derzhavne biuro rozsliduvan – State Bureau of Investigation*. URL: ogy.de/k5j3. [in Ukrainian].
10. Stratehiia povernennia aktyviv na 2023–2025 roky: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 01.08.2023 № 670-r. [Asset Recovery Strategy for 2023–2025: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 01.08.2023 No. 670-p.]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/670-2023-r#Text> [in Ukrainian].